

KONTAKT LENSLE

Dr.Bülent BARLAS*

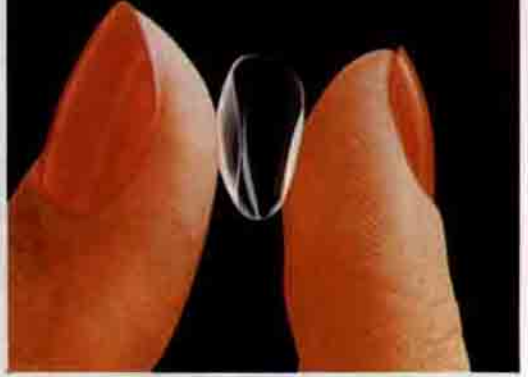
Günümüz teknolojisinde geliştirilmiş bir çok kontakt lens olmakla birlikte, genellikle kıvamlarına göre bunları iki sınıfa ayırmak mümkündür: Sert ve yumuşak lensler. Tabii bunların da ayrıca çeşitleri vardır.

İlk yapılan sert lensler, oksijen geçirmeyen polimetilmetakrilat maddesinden yapılmaktaydı. Bu lensler yıpranmaya karşı çok dayanıklı oldukları halde, sadece göz kırpmaya hareketleriyle altlarındaki korneaya gözyaşı ve dolayısıyla az miktarda oksijen geçirmektedirler. Sonraki yıllarda bu şekilde sağlanan oksijenin, lensin temasta olduğu korneanın normal metabolik ihtiyaçlarını karşılamadığı ve yetersiz oksijenin, uzun yıllar bu tip lens kullanan hastalarda korneanın, en iç ve en önemli hücre tabakası olan endotelde hücre kayıplarına yol açtığı anlaşıldı. Zira normalde % 21'lik atmosferik oksijen seviyesine alışık korneanın normal metabolik forksiyonlarını sağlayabilmesi için, emniyetli minimal oksijen oranı % 10 olmalıdır. Dolayısıyla bu minimal oranı sağlayamayan sert lensler göz sağlığı için uygun değildir. Halbuki son yıllarda imalatları her geçen gün geliştirilen gaz geçirgen materyallerle yapılan sert lenslerle bu emniyetli oran aşılabilmektedir ve artık göz hekimlerince uygulanması tavsiye edilen sert lensler, lensin altındaki korneaya en az % 10'luk eşdeğer oksijen oranını aşabilen gaz geçirgen sert lensler olmaktadır.

Yumuşak lenslerde de göz sağlığı için gerekli bu minimal oksijen geçirgenliği sağlanabilmiş midir?

Yumuşak lens materyalleri hacimlerinin % 40 ile % 80'i oranında gözyaşı tutabildiklerinden, zaten oksijene geçirgendirler. Ancak sert lenslerde olduğu gibi ilk yapılan yumuşak lenslerle de bu orana çok yaklaşılabilmeyle birlikte, emniyetli oran aşılamamıştı. Yine son yıllarda geliştirilen yumuşak lens teknolojileri ile bu emniyetli oksijen oranı iki türlü aşılabilmektedir. Bunlardan biri çok ince lensler, diğeri ise nisbeten kalın, ama su tutan yumuşak lenslerdir.

Bu emniyetli O₂ oranını aşabilen sert lenslerle yumuşak lenslerin birbirlerine

göre ne gibi avantaj-dezavantaj ilişkileri vardır?

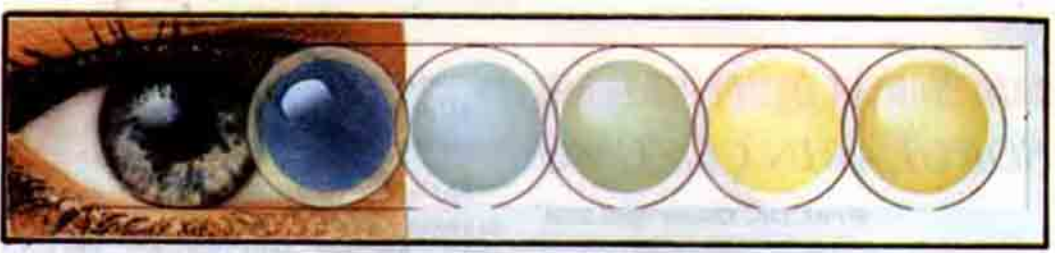
Sert lenslerin gözde hissedilmelerinden ötürü-başlangıç adaptasyonları zor, yumuşak lenslerin ise çok kolaydır; sert lensler ani ve sert hareketlerde düşebildikleri halde yumuşak lensler ağır sporlarda bile gözden düşmezler. Sert lensler esnek olmadığından yüksek astigmatizmaları bile düzeltilebilir çok net bir görüş sağlarlar; halbuki normal yumuşak lenslerle astigmatizmalı hastalarda net görüş sağlanamaz. Sert lensler kaybedilip dizilmedikleri takdirde, ömürleri daha uzun olduğundan ekonomiktirler; ama yumuşak lensler en iyi bakıma rağmen bünyelerinde gözyaşı barındırdıklarından kirlenirler ve tüm gün kullanıldıklarında yılda bir yenilenmelidirler.

KONTAKT LENSLEİN KULLANIM ALANLARI

Kontakt lensler optik-kozmetik, salt kozmetik ve tedavi amacıyla kullanılabilirler. Optik-kozmetik amaçla, gözlük kullanması gereken kişilerin daha estetik bir yöntemle bu arzularını düzeltmeleri kastedilmektedir. Optik problemleri olmayanlar ise, göz renklerini değiştirmek veya gözlerindeki görünümü bozan lekeleri renkli lenslerle gizlemek için, salt kozmetik amaçla bu kullanımı yapmaktadırlar. Kontakt lensler, bazen de gözün ön kısmına ait bazı hastalıkların tedavisi için kullanılmaktadırlar. Bu hastalıkların başında **flamantöz keratit, rekürren kornea erezyonları, aseptik kornea yaralanmaları, kuru göz ve kornea yanıkları** gelmektedir.

Hastalıklar dışında da optik olarak lens kullanma zorunluluğu olan haller vardır. Öyle optik göz kusurları vardır ki, bunları gözlükle düzeltmek mümkün olmadığından kontakt lens kullanımı zorunludur. Örneğin iki göz arasındaki gözlük numaralarının çok farklı olduğu hallerde, bu durum

* Göz Hastalıkları Uzmanı

tolere edilmediğinden kontakt lens kullanımı gerekir. Ayrıca gayri muntazam astigmatizmalar ve gözün en ön yüzünün kónikleşmesi olarak bilinen **keratokonus**de de gözlük camları ile sağlanamayan net görüş, kontakt lenslerle elde edilebilir.

Sayıdığımız bu optik veya tedavi amaçlı zorunlu lens kullanımı halleri dışında kimlere lens takılmalıdır?

Zorunlu haller dışındaki optik-kozmetik kullanım için iki mantıklı sebep vardır. Bunlardan biri bayan olmak, diğeri de yüksek numaralı gözlüklere sahip olmaktır. Bayanlar her gözlük numarasında kozmetik amaçla lens takma arzularında haklıdırlar. Erkekler için mantıklı sebep, kalın, ağır ve kozmetik bozukluk yapacak kadar yüksek gözlük numaralıdır. Tabii hem bayan olmak, hem de yüksek numaralı gözlüklere sahip olmak iki mantıklı sebebi birden içermektedir. Nitekim kendi hasta grubumda kontakt lens hastalarının dörtte üçünün bayan olması ve erkek hastalarının bayanlara nazaran daha yüksek numaralarda lens kullanması, bu görüşün haklılığını ortaya koymaktadır.

Kontakt lens hastalarının, yaşlarına göre dağılımında da bir özellik var. Çok kritik bir şekilde 15-20 yaş grubunda optik kozmetik amaçlı lens kullanımı arzusu beliriyor ve bu kullanım her beş yaş grubunda artarak, en geniş hasta grubu 25-30 yaşlarında birikiyor. İleri yaşlara doğru her beş yaş grubunda tekrar, bu amaçlı lens kullanımı azalıyor ve 40-45 yaş grubundan sonra dramatik bir düşüşe geçiyor. Dolayısıyla kendi grubumdaki hastaların kozmetik dürtülerinin yüksek olduğu yaşlarda daha çok lens kullandıklarını söyleyebilirim.

KONTAKT LENS KULLANIMININ RİSKLERİ VAR MIDIR?

Uygun bir hastaya kaliteli bir lens takıldığında, hasta, hekimin tavsiyelerine göre hareket ederse risk yoktur. Ancak yapılan bir araştırmaya göre kontakt lens hastalarını, sadece % 25'i ideal kullanımda bulunmuşlardır. Diğer % 75'inde ise hatalı kullanım yüzünden komplikasyonlar saptanmıştır. Bu tür risk gruplarında rastladığımız en ciddi komplikasyonlar ise alerji ve enfeksiyonlardır. Alerji, yumuşak lens hastalarında lensin

bünyesinde biriken, hastanın kendi gözyaşı proteinlerine karşı olup, ülkemizde kirli lens kullanımına bağlı bu tip hassasiyet giderek artmaktadır. Bu hassasiyetin ileri safhasında gelişen dev papiller konjonktivit, modern çağımızın lenste biriken proteinlere bağlı alerjik konjonktivitidir. Bu hassasiyeti geliştiren hastalar ancak gaz geçirgen sert lens takabilirler; çünkü gaz geçirgen sert lensler bünyelerinde su barındırmadıklarından, gözyaşı proteinleri ile kirlenmezler. Kirli ve uygunsuz lens kullanımına ait enfeksiyon komplikasyonlarından da en ciddi olanı **kornea ülserleri** olup, zamanında hekime başvurulmadığında üzücü sonuçlar doğurabilirler.

Bu tip risklerden kaçınmak için lens hastalarına tavsiyelerimiz : Eller ve yüz sık yıkanmalı, lenslerin uygun kimyasal temizlik ve dezenfeksiyon bakımları periyodik olarak uygulanmalı; lensler hastalar tarafından üzerlerindeki lekeler, yabancı cisimler, çizikler, renk değişiklikleri, deformasyon ve yırtıklar açısından değerlendirilmeli; batma, sulanma, kaşıntı, yanma, kızarıklık ve bulanık görme gibi belirtilerde hekime başvurulmalı ve bu başvuruya kadar lensler takılmamalıdır. Ayrıca lens hastaları, hekimlere gitmek için sadece problemlerini beklememeli, en geç 3 ile 6 ayda bir henüz kendilerinin farketmediği ve zamanında müdahale ile engellenebilecek mikroskopik belirtiler için, gözlerini ve lenslerini tercihen günün ilerleyen saatlerinde muayene ettirmeli ve yumuşak lens kullanıcıları, lenslerini yılda bir yenilemelidirler. □

